

OSMANLILAR VE MACARLAR

BİR DİPLOMATİK TARİH

SÁNDOR PAPP

VakıfBank Kültür Yayınları: 0198
Tarih: 054

**OSMANLILAR VE MACARLAR:
BİR DİPLOMATİK TARİH**
SÁNDOR PAPP

Proje Editörü
Dr. Mehmet Yılmaz Akbulut

Sayfa Uygulama
Büşra Arbay

Kapak
Faruk Özcan

Kapak Görseli
**Karl Teply, Die kaiserliche Grossbotschaft
an Sultan Murad IV. im Jahre 1628 - des
Freiherrn Hans Ludwig von Kuefsteins
Fahrt zur Hohen Pforte, (= 1628 yılında
Sultan IV. Murad'a imparatorluk Büyük
elçisinin gidişi - Freiherr Hans Ludwig
von Kuefstein'in Bâbüâliye seyahati)**
Verlag A. Schendl, Viyana (1976)

Kitap Editörü
Burak Koçan

Son Okuma
Aslı Esra Erdoğan

VakıfBank Kültür Yayınları
Büyükdere Caddesi
No: 97 – Kat 4
Şişli 34394 İstanbul
Telefon: 0 212 354 5730
www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2023

ISBN 978-625-7447-25-6

*Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank
Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım
amacıyla, kaynak göstermek şartıyla
yapılacak sınırlı alıntılar dışında,
yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir elektronik veya mekanik araçla
çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve
mali hakları saklıdır.*

Baskı
**İmak Ofset Basım Yayın Tic. ve San.
Ltd. Şti.**
Akçaburgaz Mh. 137. Sk. No:12
34522 Esenyurt / İstanbul / Türkiye
Tel: +90 444 62 18
Sertifika No: 45523

1. Baskı: Şubat 2023

OSMANLILAR
VE
MACARLAR
BİR DİPLOMATİK TARİH

SÁNDOR PAPP

SÁNDOR PAPP

Szeged Üniversitesi'nde Ortaçağ ve Erken Yeni Çağ Macar Tarihi Bölümü ve Altayistik Bölümü bölüm başkanı, Tarih Doktora Okulu başkanı ve profesörüdür. Eğitimine Szeged Üniversitesi'nde Macar Dili ve Edebiyatı ile Tarih alanında başladı ve ardından Altay Dilleri ve Kültürü alanında çalıştı. Macar Dili ve Edebiyatı ve Tarih eğitimini tamamladıktan sonra (1990) Budapeşte'deki Eötvös Lóránt Üniversitesi'ne geçerek Türk Filolojisi Bölümünden mezun oldu (1993). Bu arada İzmir'de Ege Üniversitesi'nde bir dönem ve Ankara'da TÖMER'de iki ay eğitim gördü. Doktora tezi, Sultanların Transilvanya prenslerine yazdığı ahidnameler ve 1526 ile 1606 yılları arasındaki Macar-Osmanlı ilişkileri hakkındadır. Bu tezin geliştirilmiş versiyonu 2003 yılında Avusturya Bilimler Akademisi tarafından yayımlanmıştır. On yılı aşkın bir süre Budapeşte'deki Károli Gáspár Protestan Üniversitesi'nde Erken Yeni Çağ Macar ve Evrensel Tarih Bölümü başkanı olarak çalıştı. İki yıl boyunca Almanya'nın Heidelberg şehrindeki Karls-Ruprecht Üniversitesi'nde Humboldt Araştırmacısı olarak Osmanlı paleografyası ve diplomasisi dersleri verdi (2004-2005). 17. yüzyıl Transilvanya Prensiği tarihi ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Müslüman ve Hıristiyan vasal devletlerinin siyasi yapıları üzerine doktora sonrası çalışmalarını tamamladı. Sabık Fransa Cumhurbaşkanı Nikolas Sarkozy'nin soyu olan 17. yüzyılda Macar-Osmanlı sınırının Habsburg tarafında askerî soyluluk elde eden bir ailenin (Sárközy)

tarihi üzerine ayrı bir eser yazmıştır. István Bocskai liderliğindeki en önemli Macar ayaklanmasının tarihi ve onun Osmanlı bağlantıları üzerine bir monografi yazmıştır (1604-1605). 17. yüzyıl Habsburg-Osmanlı diplomatik temaslarına ve Ortaçağ Macaristan Krallığı ve Habsburg Monarşisi'nin Osmanlılarla yaptığı barış anlaşmalarına odaklanan 'Osmanlı Dönemi Araştırma Grubunu' kurmuştur.

İÇİNDEKİLER

Önsöz 9

GİRİŞ

Mümtaz Eyalet ile Haraçgüzar Devlet Olmak Arasında:
Macaristan ve Osmanlılar 19

BİRİNCİ BÖLÜM

Macar Tarih Literatüründe Fâtiğ Sultan Mehmed ve *Konstantinopolis*'in
Fethi 47

İKİNCİ BÖLÜM

Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuzey-Batı Hududundaki Hıristiyan
Vasal Ülkeleri: Eflak ve Boğdan Voyvodalarının Ahitnameleri Üzerine
Bir İnceleme 89

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Feridun Bey'in Münşeâtı: *Mecmua-ı Münşeâtü's-Selâtin* Macaristan'a /
Erdel'e Ait XVI. ve XVII. Yüzyıl Belgeler Üzerine Bir İncelenme 123

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Târîh-i Üngürûs 139

BEŞİNCİ BÖLÜM

Macar ve Erdel Kralı Bocskai'nin Halefleri 149

ALTINCI BÖLÜM

Tayyib Gökbilgin'in İlmî Faaliyetleri, Macar Tarihçiliği ve Erdel Prensi
Gábor Bethlen Üzerine Araştırmaları 193

YEDİNCİ BÖLÜM

Habsburg, Macar Elçilikleri ve İstanbul Hakkındaki Kanaatleri 211

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Habsburg İmparatorluğu Tuna Donanmasının Yeniden Yapılandırılması
Üzerine Planlar 241

DOKUZUNCU BÖLÜM

József Rákóczi'nin İktidara Gelme Teşebbüsü ve Babialı'nın
Tutumu 265

ONUNCU BÖLÜM

Ármin Vámbéry ve Osmanlı Tarihçiliği 325

ON BİRİNCİ BÖLÜM

20. Yüzyıl Başlarında İstanbul'da Rákóczi Vesikalarının Önemi:
Osmanlı Arşivlerinin Açılışına Dair Araştırma Verileri 337

ON İKİNCİ BÖLÜM

Osmanlı Arşivlerinin Açılışından Jön Türk İhtilaline:
Bir Macar Papazı ve Tarihçisi Gözüyle II. Meşrutiyet,
II. Abdülhamid'in Hal'i ve V. Mehmed Reşad'ın Tahta Çıkışı 367

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Macaristan'da Üç Osmanlı Şehri 421

Peçuy 423

Segedin 433

Yanikkale 443

Dizin 449

*Rahmetli babamın hatırasına,
anneme ve eşim Ildikó'ya,
oğullarımız Sándor, Péter, Dániel ve Ákos'a
sonsuz sevgilerimle...*

ÖNSÖZ

'Neden Türk-Macar tarihî ilişkileriyle ilgileniyorsun?' Bu soruyu bana genellikle ilk tanıştığım insanların çoğu soruyor. Bu sorunun cevabı kısa ve kolay olmakla beraber derin bir sohbeti de başlatabilir. Aslında ben, hemen hemen tüm Macar Türkologları gibi eğitimimin ilk aşamasında biraz da romantik bir yaklaşımla, Macarların Asya'daki kökleri üzerine araştırma yapmak amacıyla Altay Dilleri ve Kültürü Bölümü'ne müracaat etmiştim. Aynı zamanda kendi bölümüm Tarih ve Macar Dili ve Edebiyatı'na da devam ediyordum. Altayistik bölümünde Türkiye Türkçesi ile Orhun Türkçesini öğrenmeye başladım. Buradaki eğitimimin ikinci yılının sonunda o zamanki tüm Macar üniversitelerinde olduğu gibi, aldığım her ders için girmem gereken (iki günlük) bir imtihan döneminden geçiyordum. Aynı günlerde okulun ilan panosunda İzmir Ege Üniversitesi'ne bağlı Türkçe Öğretim Merkezi'nin yaz kursu ilanı gözüme çarptı. Saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Mária Ivanics ile İzmir'deki bu altı haftalık kursun bana ne kadar yararlı olup olmayacağı konusunda uzunca konuştuk. Bu konuşmanın ardından Türkiye'ye gitmeye karar verdim.

1989'un Haziran ayında Macaristan tarihinin en heyecanlı dönemlerinden birini yaşıyorduk. Hâlâ komünist ve sosyalist rejimin hâkim olduğu siyasi atmosferde, önce Sovyetler'de, ardından da Macaristan'da büyük ve derin bir değişimin gerçekleşeceği hissinde ve ümidindeydik. Yine de Macaristan'ın Sovyet egemenliğinden ayrılışı henüz gerçekleşmemişti. Bu sebeple o

tarihlerde Varşova Paktı'nın bir üyesi olan ülkem, NATO üyesi olan Türkiye ile de çok farklı bir siyasi konumdaydı.

Bu atmosferde İzmir seyahatime ailemin ve okulum Juhász Gyula Tanárképző Főiskola'nın maddi destekleriyle büyük bir heyecan içinde hazırlanmaya başladım. Türkiye Büyükelçiliğine vize için müracaat ettiğimde o zamanki yetersiz Türkçem ile çıkacak ilk vizem hakkında, o günlerde eski Buda Kalesi'nde mukim büyükelçilik çalışanlarıyla konuştum. Çalışanların yardımsever davranışlarından ötürü Türkiye planımın olumlu bir şekilde gerçekleşeceği konusunda ümidim daha da arttı.

Ağustos ortasında Szeged'ten Belgrad'a ve oradan Edirne'ye gitmek için tren biletlerimi aldım. Edirne'den otobüse binip İzmir'e gidecektim. Belgrad'a varır varmaz hemen Edirne için aktarmaya koşacaktım, fakat o gün hiçbir tren o tarafa doğru hareket etmiyordu. Neden böyle olduğunu hâlâ anlamıyorum. Yanımda taşıdığım Yugoslavya dinarı çok az olduğu için geceyi garın önündeki bir inşaat tesisinde, Yugoslavya Demiryolu'nun anısına inşa edilmekte olan üstü örtülü lokomotifin altında geçirmeye karar verdim. Gar emniyetine büyük sırt çantamı bırakıp gece geç saate kadar şehri keşfetmek için gezintiye çıktım. Sabah altında uyuduğum örtülü lokomotifi biraz daha detaylı inceledim ve bu anıtın aslen ülkemizin İkinci Dünya Savaşı sırasında ürettiği, fakat savaş sonunda Yugoslavların ele geçirdiği bir Ganz-MÁVAG lokomotifi olduğunu fark ettim. Garın bir çeşmesinde yıkandıktan sonra ince uzun sigara ağızlığıyla sigara içen Kosova Arnavutları beni selamladılar.

Öğleden önce trenimiz Edirne'ye doğru hareket etti. Oturduğum vagona Almanya'dan evine dönen üç Kürt gençle tanıştım. Edirne Kapıkule'ye kadar birlikte seyahat ettik. Biraz Türkçe ve biraz da jestlerle birbirimizi anlamaya çalıştık. Kapıkule hudut geçişine gece yarısından önce varmıştık. Karanlıkta,

ışsıksız bir vagonda pencerelerden dışarıyı çok az görebiliyorduk. Birden silahlı Bulgar askerlerinin Alman çoban köpeklerini trene doğru sürdüğü, tren vagonlarına doğru koşan insanları gördük. İlk önce koşan kadınların, erkeklerin, yaşlıların ve çocukların seslerini duyduk. Daha sonra içeriye girdiklerinde kendilerini de görmüş olduk. Gelenlerin bir kısmı bizim vagonumuza yerleşti ve bir ölüm sessizliğinde oturdular. Sessizliği bozmak için ülkemde zorunlu olarak öğretilen Rusça ile kendilerine sordum: “Siz nereye gidiyorsunuz?” Kimseden çıt çıkmıyordu, birisi nihayet: “*Ekskursiya*’ya gidiyoruz!” dedi.

Birlikte oturduğum Kürt çocuklar ile bu sahneden hiçbir şey anlamadık. Saatler süren bir bekleyişten sonra, tren yavaş yavaş Türkiye tarafına geçti. O zamana kadar susan, ancak bir iki kelime Bulgarca konuşanlar, sınırı geçer geçmez Türkçe dua etmeye, konuşmaya, ağlamaya başladılar. Değişen bu manzarayı ve bende bıraktığı sarsıcı etkiyi asla unutamam.

Edirne’de trenden indim ve tesadüfen tanıştığım, Bulgaristan’dan Türkiye’ye turist olarak gelen genç bir adamla gezerken şehri görmüş oldum. Bu vesileyle hayatımda ilk defa Mimar Sinan’ın inşa ettiği bir camiyi ziyaret ettim. Camideki genç hoca, halı üzerinde oturarak bizimle sohbet etti. Akşam otobüse binip Çanakkale Boğazı’na doğru hareket ettik. Boğaz’dan geçerken şafak söküyordu, nihayet Avrupa’dan ayrılıp Anadolu’ya geçtim.

Otobüsten indikten sonra İstanbul-İzmir arasındaki otoyol kenarında bir ağaç altında uyuduk. Uyanınca birlikte kahvaltı yaptık ve kahvaltıdan sonra, o kuzeye doğru İstanbul’a yöneldi; bense güneye, İzmir’e doğru otostop ile yola devam ettim. Yoldan beni, İngiltere’de çalışan ve Türkiye’ye Akdeniz sahillerindeki dalgalar üzerinde yamaç paraşütü yapmak için gelen iki genç Yeni Zelandalı aldı. Onlarla otoyolun İzmir-Bornova’ya ayrılan kavşağına kadar gittim. Oradan tam olarak ne kadar uzunlukta

olduğunu bilmediğim uzun bir yolu yürüyerek İzmir'e ulaştım. Akşama doğru Ege Üniversitesi ana giriş kapısına varmışım. Kapıdaki görevliye Macaristan'dan geldiğimi, gelecek pazartesiden itibaren TÖMER'de derslerimin başlayacağını ve öğrenci yurdunda bana bir yatak ayarlamalarını rica ettim. Akşam yeni tanıştığım oda arkadaşlarımla beraber taze incir, karpuz, taptaze beyaz peynir ve fırından yeni çıkmış sıcacık ekmekten ibaret akşam yemeğini yedik. Gece, nihayet uzun bir duş aldıktan sonra kendi yatağında rahatça uyudum.

İzmir'deki maceramı her ayrıntısıyla anlatmaya kalksam, bu maceralardan saygıdeğer okuyucunun eline geçen kitabım kadar uzun bir hikâye çıkar. Öyle ki altı hafta kadar planladığım ve daha sonra üç buçuk aya kadar uzayan eğitim seyahatim hayatımı tamamen değiştiriyordu.

Ege Üniversitesine bağlı Türkçe Öğretim Merkezinde yanlış hatırlamıyorsam o zamanlar haftada beş gün ve günde en az dört saat Türkçe dersi verilirdi. Daha sonra benim de çok iyi tanıyacağım, eğitim almaya başlayan kişiler iki büyük gruba ayrılmıştı. Bir grup, herhangi bir maksatla Türkçe öğrenmek ve pratik yapmak için Türkiye'ye gelen Almanlardan, diğer grup ise Türkiye'de çeşitli fakültelerde yüksek eğitim görecek Filistinlilerden oluşuyordu. Bu iki grubun dışında, Japonya Dışişleri Bakanlığında hizmet eden genç diplomat Shin Ogawa ve Çin devlet bursuyla Türkçe öğrenmeye gelen Uygur genç araştırmacı, şimdiyse Ege Üniversitesinde profesör olan Alimcan İnyet ile düzenli olarak kurslara katıldım. Bu iki arkadaşımı, İzmir'de geçirdiğim günlerde ve sonrasında, özellikle hâlâ zaman zaman görüşmeye devam ettiğim Shin Ogawa'yı hayatımdaki en samimi dostlarımdan sayıyorum.

İzmir'deki ilk günlerimde tesadüfen ilmî hayatıma oldukça fazla etkisi olan iki dostuma rastladım. Japon arkadaşım, kurs-

lar başlayana kadar genç, akıllı, çok dostane ve iyi niyetli Mustafa Öner isimli asistandan özel dersler alıyordu. Bir gün üniversite yemekhanesinde yediğimiz öğle yemeğinden sonra, asistanla tanışmak için odasına ziyarete gittik. Odasının önünde dururken koridorun karşı tarafındaki bir odada kapıyı açan hoca, bana hiç de yabancı gibi gelmemişti. O da bana aynı şekilde baktı ve birbirimizi tanıdık. Kendisi daha sonra profesör unvanı kazanan filolog, Altayistik Bölümündeki ilk dönemimde Türkçe okutmanı olarak Macaristan'da görev yapan, aynı zamanda Budapeşte'deki Eötvös Lóránt Üniversitesinde Türkoloji Bölümünde de ders veren öğretmenim Günay Karaağaç'tı. Birbirimizi farklı bir şehirde tanımanın mutluluğuyla, aramızdaki yaş ve kıdem farkına rağmen içten bir sarılmayla selamlaştık. Mustafa Öner, Günay Karaağaç ve onların vasıtasıyla tanıdığım tüm hocalar, başta o dönem Edebiyat Fakültesi dekanı olan Prof. Dr. Fikret Türkmen olmak üzere, bana Türkçe dersleri veren eşi Fidan Hanım ve o zaman genç bir asistan, şimdiyse üniversitede rektör yardımcısı olan Mehmet Ersan, hâlâ Farsça derslerimde yararlandığım *Teach Yourself Modern Persian* kitabını bana hediye eden Bayram Oran, hayata yepyeni bir perspektifle bakmamı sağladılar.

O zamanlar Macaristan, Sovyetler'in egemenliğinde serbest bir ülke değildi. Türkiye'deki gazeteler her gün Doğu Bloku ve Varşova Paktı'nın içinde cereyan eden değişimleri aktarıyordu. Bir gazetenin baş sayfasında, otuz sene önce Budapeşte'deki ihtilal günlerinde, Ruslara karşı savaşmak için elinde silahla cepheye giderken fotoğrafı çekilen sarışın genç bir Macar kadının resmini yayımladılar. O yıl, henüz Macaristan'da resmî bayram olarak kabul edilmeyen, fakat kendi aramızda kutladığımız 23 Ekim 1956 Ayaklanmaları'nın yıldönümünü İzmir'de kutladım. Üniversiteye bayrağımızı temsil eden kırmızı, beyaz ve yeşil renkli kokartımı takarak gittim. O gün, hocalar bir öğrenci olarak beni

kendi odalarına çay içmeye davet ettiler ve ayaklanma üzerine sorular sordular. Burada bir hoca, bana 1970'te satın aldığı *14. Yıldönümü Münasebetiyle 1956 Macar İhtilâli* başlıklı küçük bir defteri hediye etti. Bununla birlikte, Macar İhtilâli'nden etkilenen Tarık Buğra'nın meşhur eseri *Ayakta Durmak İstiyorum* eserini de hediye ettiler. Anlaşılan o ki Demir Perde'nin karşısında olan Türkiye entelektüelleri Macarları zor günlerinde de unutmuyorlardı.

Altı hafta geçtikten sonra önümde iki imkân vardı. Ya daha önceki planıma göre ülkeme geri dönecektim ya da ne kadar kalabilirsem kalacaktım. Bir gün Fikret Bey beni odasına çağırdı ve bana kalmak isteyip istemediğimi sordu: "Sándor, eğer kalmak istersen, TÖMER'e harcadığın parayı biz sana geri ödeyip genç hocalar tarafından tutulan ve para ödemedem kalabileceğin kiralık bir eve taşınmanı sağlayabiliriz." Bunun üzerine her iki haftada bir yaptığım gibi Mustafa Öner'in ailesinin evindeki telefon ile ailemi arayarak onlara bu gelişmeyi anlattım. Ailem de Türkiye'de kalmaya devam etme isteğimi onayladı. Aynı zamanda Szeged'teki üniversitemin desteği sayesinde derslerimin denkliği sağlandı ve aralık ayı sömester sonuna kadar İzmir'de kalmaya devam etme fırsatı buldum.

İki ay zarfında, kiralık ev tutan arkadaşlarımdan Türkiye'deki günlük hayata ve Türk âdetlerine ait birçok bilgiyi ve geleceği öğrenmiş oldum. Ev arkadaşlarım, Hristiyan inancına sahip bir yabancıyı kendilerinden biri gibi kabul etmişlerdi.

Türkiye'deki gelenekleri ve hayatı gerçekten öğrenmek istiyordum. İzmir'e geldiğim günlerde, ekimin başından eylülün sonuna kadar, yani altı hafta boyunca Ege'nin sıcak günlerini yaşadım. Daha sonra, kasımdan itibaren hiç de normal olmayan soğuk bir kış başlamıştı. Bana kış için uygun kıyafetler hediye eden Mustafa Öner'in yakın arkadaşlığına ne kadar teşekkür etsem azdır.

Bundan on sene sonra, 1999'da Türk Ocakları'nın İzmir Şubesi tarafından düzenlenen bir toplantısı vasıtasıyla İzmir'i tekrar ziyaret etme fırsatım oldu. Büyük bir heyecanla hazırladığım metnimi, Körfez'deki bir binanın büyük salonunda sundum. Mustafa Öner'in yanında rahmetli büyükbabama çok benzeyen Hasan Köksal hocam da sunuma katıldı ve bir kitabını hediye etti. Hâlâ genç sayılan bir araştırmacı için, eski arkadaşlarının ve hocalarının onu dinlemeye gelmesi, en büyük şereflerden biri olabilir.

Üç buçuk aydan sonra eve döndüm. Döndükten sonra, Budapeşte'de bulunan Eötvös Lóránd Üniversitesindeki dünyada ilk açılan Türkoloji Bölümüne müracaat ettim ve Bölüm Başkanı Prof. Dr. Gyula Káldy Nagy'nin yardımıyla derslerime orada devam edebildim. İzmir'de Mustafa Öner tarafından verilen Osmanlıca derslere zaman zaman katılmış, Macaristan'a geri dönerken kısa bir zaman Başbakanlık Osmanlı Arşivini de ziyaret etmiştim. Budapeşte'de Prof. Dr. Géza Dávid'in derslerinden çok memnun kalıp yoğun bir şekilde Osmanlı tarihi konusuna odaklandım. Bu eserin giriş kısmını ve sonraki bölümlerini okuyanlar, yüksek lisans tez konumun Erdel prenslerinin tayininde kullanılan belgelerin incelenmesiyle ilgili olduğuna şaşırmayacaktır.

Macaristan'ın siyasi değişimi her şeyden önce, uzun zamandan beri unutulmuş olan imkânların tekrar ortaya çıkmasını sağladı. Türkoloji bölümünü bitirdikten sonra Macar Devleti bursu vasıtasıyla ikinci büyük isteğim olan Viyana Üniversitesi doktora programında eğitimime devam etme fırsatını buldum. Viyana'daki Osmanlı Çalışmaları faaliyetleri konusunda, metodoloji üzerine Szeged'deki ve Budapeşte'deki hocalarımdan, Kırım Tatar tarihini yazan Mária Ivanics'ten ve Géza Dávid'den yeteri kadar bilgi sahibi olmuşum. Osmanlı vesikalarını okurken Lajos Fekete'nin *Paleografya* kitabını, Anton Schaendlinger

ve Claudia Römer tarafından hazırlanmış Kanûnî Sultan Süleyman, İmparator V. Karl (Şarkel), I. Ferdinand ve oğlu II. Maximilian mektuplaşmalarını ve Viyana Devlet Arşivindeki bu döneme ait neşriyatı kullandık. Hocam Mária Ivanics'in eşinin vasıtasıyla (kendisinin Haus-, Hof- und Staatarchiv'e atanan Macar bir arşivci olarak çalıştığı dönem) Viyana Osmanlı Çalışmaları incelenmelerinin tanıdığı olduk. Kendisinin derslerimizde anlattığı arşiv malzemeleri, tetkikat metodu, neşriyatlar ve tüm bunları ifade etme şekli beni çok etkiledi. Sonunda bu ikinci isteğimi de gerçekleştirebilmişim. İki buçuk sene, doktora tezime üzerine yaptığım araştırmalarla, Almancamı ilerletmekle ve doktora tezimi tamamlamakla geçti. Dr. Claudia Römer'in danışmanlığı, Prof. Dr. Gisella Proházka-Eisl'in her konudaki yardımı ve arkadaşlığı ve o zamanki enstitü başkanı olan Prof. Dr. Markus Köhbach'ın her daim desteği olmaksızın doktora tezimi yazamazdım. Zira tezimden yazılan ilk kitabım Claudia Römer'in bana gösterdiği ilmî ve insanî ihsanı vasıtasıyla büyük prestij sahibi Avusturya Bilim Akademisi tarafından yayınlanabildi. Bir Erken Yeni Çağ Macar tarihçisi için İstanbul ve Viyana ilm müesseselerine, hocalarına, hususen kaynaklarına bağlı olmak objektif bir yaklaşımın imkânlarını sağlamaktadır. Yukarıda adı geçen hocalarımla desteği olmasaydı şu anda bu satırları yazamazdım.

Meslekî hayatımı destekleyen iki kişiden daha söz etmek istiyorum. Viyana'dayken Rumence öğrenme, fakat daha da önemlisi Viyana ve İstanbul arşiv malzemelerini inceleme fırsatı bulmuştum. Yaz aylarımı olabildiğince ya Romanya'da ya da İstanbul'da geçirmeye çalışırdım. 1996 yaz döneminde, İstanbul Üniversitesi'nin meşhur tarih hocaları, yanlış hatırlamıyorsam Başbakanlık Osmanlı Arşivinin o zamana kadar tasnif edilmiş malzemelerinin düzenlenmesi konusunda bazı çalışmalar yapıyorlardı. Bu çalışma vasıtasıyla mı veya kendi çalışmaları

için mi sürekli orada bulunuyorlardı bilmiyorum, fakat buradayken Kemal Beydilli, İdris Bostan, Feridun M. Emecen, İlhan Şahin gibi mükemmel ilim adamlarıyla görüşme ve onları biraz yakından tanıma fırsatı buldum. Bu günlerde İSAM müessesesinde ve onun güzel kütüphanesinde çalışırken Kemal ve Feridun beylerin ziyarete açık odasına giderdim. O odada her cumartesi öğleden sonra düzenlenen toplantılarda yapılan ciddi ve eğlenceli sohbetler, Kemal Bey'in çok ince şakaları ve derin eleştirileri tarih konusundaki görüşlerimi derinden etkiledi. Orada içtiğimiz çaylar, sigaralar, kahveler ve yediğimiz tatlılar yanında, en yüzeysel konuda bile edilen sohbetin tarihî araştırmalarla sınımsız bağlı olduğunu hissedirdim.

Satırlarımın sonuna geldiğimde, İzmir'de yaşadığım ekonomik zorlukları hatırlıyorum. Bazen aylık yemekhane kartı satın alamazdım. O zamanlar Japon arkadaşım Shin Ogawa, aylarca bir kere bile bana sormadan yemek kartı alıp hediye etmişti. Bunu kendisine nasıl geri ödeyeceğimi sorduğumda her zaman şöyle cevap verirdi: "Hiç önemli değil Sándor, ama sen de ileride senin şu anki durumunda olan birine yardım edebilirsin." Arkadaşımın samimi sözlerini ve bana karşı gösterdiği fedakârlığı hiçbir zaman unutmadım.

Yukarıda bahsettiğim kişilere karşı borçlu olduğumu her zaman hissettim. Belki tam bir yemek kartı hediye etme şeklinde olmasa da bana yardım edenlerin desteklerinin ve fedakârlıklarının karşılığını başka bir yolla vermeye çalışıyorum.

Kismet ki günümüzde Macar hükümeti iyi ilişkiler içinde olduğu Türkiye, İran, Balkanlar, Orta Asya, Doğu Asya ülkeleri ile birlikte, bu ülkelerin öğrencileri için "Stipendium Hungaricum" adında bir eğitim bursu sağlıyor. Bu burs sayesinde şu ana kadar toplamda yedi doktora öğrencim oldu. Onlardan ilki Kutse Altın, tam da bu satırları yazdığım günlerde tezini başarıy-

la savundu. Őimdi ğrencilerime destek olurken Shin Ogawa'ın gösterdiği fedakrlıkların ve desteğin karşılığını parça parça geri ödeme fırsatı buluyorum.

1 Aralık 2021, Szeged